

CONEIXEMENT DEL MEDI PROPER

Quan el monestir ho era tot

QUÈ VA SIGNIFICAR EL MONESTIR DE SANT PAU?

Història 4

INTRODUCCIÓ

Des del segle X, en una successió de construccions i abandonaments el monestir de Sant Pau, ha estat el monument, la institució i l'edificació més emblemàtica de la població.

A redós del monestir, de vegades lloc de recolliment i d'altres de defensa, s'hi ha construït el poble de Sant Pol.

Des dels primers vestigis de l'època romana, passant per la destrucció sarraïna, l'època gloriosa de l'edat mitjana i el baluard defensiu contra les incursions pirates, Sant Pau ha estat sempre el nord i referent d'aquesta vila.

Avui, des del segle XIX, convertit en ermita és un mirador privilegiat del poble i de la Mediterrània.

Situació

El monestir de Sant Pau es troba situat al nord de la població, damunt del turó del mateix nom, i enlairat sobre la mateixa línia de mar. Sota seu, foradant la muntanya, s'hi construí el túnel del tren.

Història

El centre de culte i recolliment fou construït « in honorem sancti Pauli consecratum » segons precepte de Lotari de l'any 968.

De l'orde benedictí, com era obligat sota la dominació carolíngia, tingué com a primer abat a Sunyer. Depenia del Bisbat de Girona.

Durant el segle XI, patí moltes penúries i Ermessenda de Barcelona, amb l'autorització de Ramon Berenguer i del bisbe de Girona, se'n declara protectora el 1053.

El 1061, després d'un probable atac sarraí, el monestir restà abandonat.

El 1069 es donà l'administració al cavaller Guillem Llobató i aquest encarregà el seu manteniment a l'abat Aldabert i al cenobi de Sant Honorat de Lerins (Provença).

En aquesta època s'hi afegixen elements defensius i es manté ocupat fins el 1263.

A l'època medieval la població visqué una etapa de gran prosperitat deguda en bona part a la riquesa i l'activitat que generava el monestir, el qual tenia repartit el seu patrimoni en deu batllies que es trobaven distribuïdes per les actuals comarques del Maresme, el Barcelonès, els dos Vallès i la Selva. En aquesta època hi havia un molí, una farga i unes drassanes

El 1269 Guillem de Montgrí el cedeix als cartoixans d'Escala Dei que l'ocupen fins el 1434 que és venut al vescomte de Cabrera.

Bertran d'Armendàriz, senyor de Montpalau, que dóna suport a la Generalitat, el converteix en "força" durant la primera Guerra de Remences convertint-lo en un castell improvisat que domina la costa i la carretera de Barcelona. Se'l dota de bombardes.

Els moments més esplendorosos anaren del segle XI al XIV, quan Sant Pau aconseguí ser un important centre cultural que disposava d'una

ben dotada biblioteca i un scriptorium. El prior de Sant Pau era l'encarregat de comprar els llibres per al rei.

A mitjans del segle XV, en un context de crisi econòmica general, de pestes i de guerres civils, els monjos abandonaren definitivament el monestir.

Als segles XVI i XVII disposava d'artilleria per a fer front a les freqüents incursions pirates. El 1714 oferí resistència les tropes de Felip V.

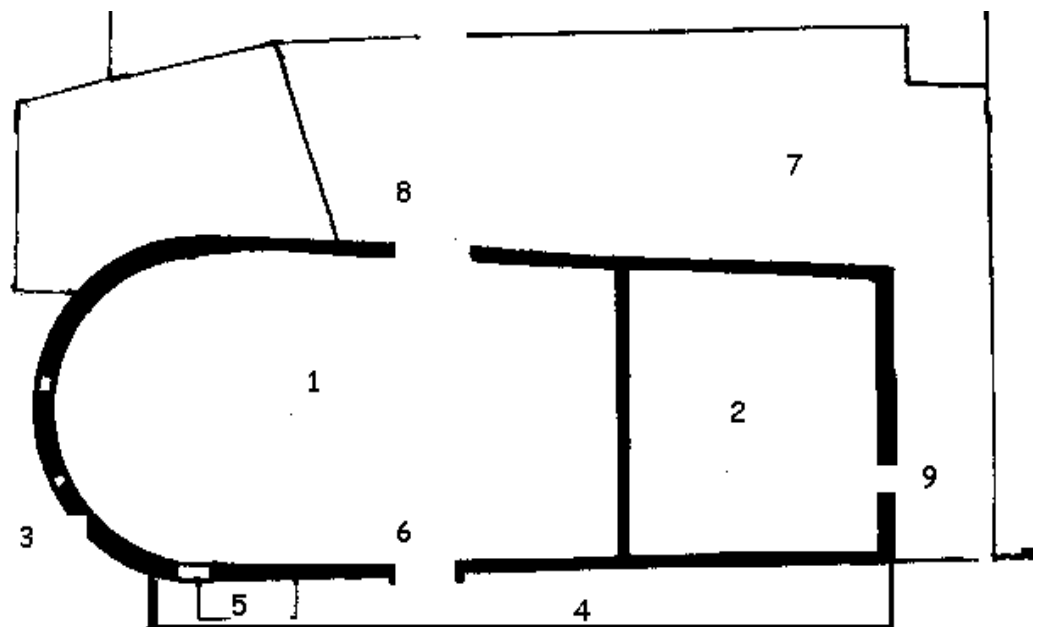
Durant els segles XIX i XX el conjunt es transformà en l'actual ermita de Sant Pau encara que conservà elements de defensa com espitlleres i participa en els aldarulls carlins.

Pel que fa al seu estil arquitectònic, amb força modificacions durant la història, podem parlar d'un romànic amb influències llombardes.

Sant Pol li deu el seu origen.

Breu cronologia

	Restes d' ocupació romanes.
S. IV i Vè	Petit monestir sota <u>l'advocació de Sant Pol</u> , noble cavaller i confrare de vocació que fou degollat a Cesarea de Palestina l'any 308 per ordre de l'emperador.
710/20	Davant l'avenç de les tropes àrabs <u>abandonen</u> el monestir cap a <u>llocs més segurs</u> . <u>Ocupació i fortificació del monestir com a castell en mans dels àrabs.</u>
800	<u>Reconquesta definitiva</u> i abandó fins que el rei Lotari concedí a l'abat Sunyer la custòdia del monestir regit per l'ordre de Sant Benet.
968	<u>Fundació</u> segons precepte de Lotari.
985	Saqueig sarraí.
1061	<u>El monestir resta abandonat.</u>
1069	Se'n fa càrrec l'abat Aldabert i el cenobi de <u>Sant Honorat de Lerins (Provença)</u> que l'ocupen fins el 1263.
1263	<u>El monestir resta abandonat.</u>
1269	Guillem de Montgrí el cedeix als <u>cartoixans d'Escala Dei</u> que l'ocupen fins el 1434.
1434	<u>És venut al vescomte de Cabrera que el converteix en "força" o lloc de defensa durant la Guerra de Remences.</u>
XVI i XVII	Disposa d'artilleria per a fer a front a les <u>fregüents incursions pirates.</u>
XVIII	Participa a la Guerra de Successió.
XIX i XX	<u>Les restes de l'antic monestir es transformen en l'actual ermita de Sant Pau.</u>

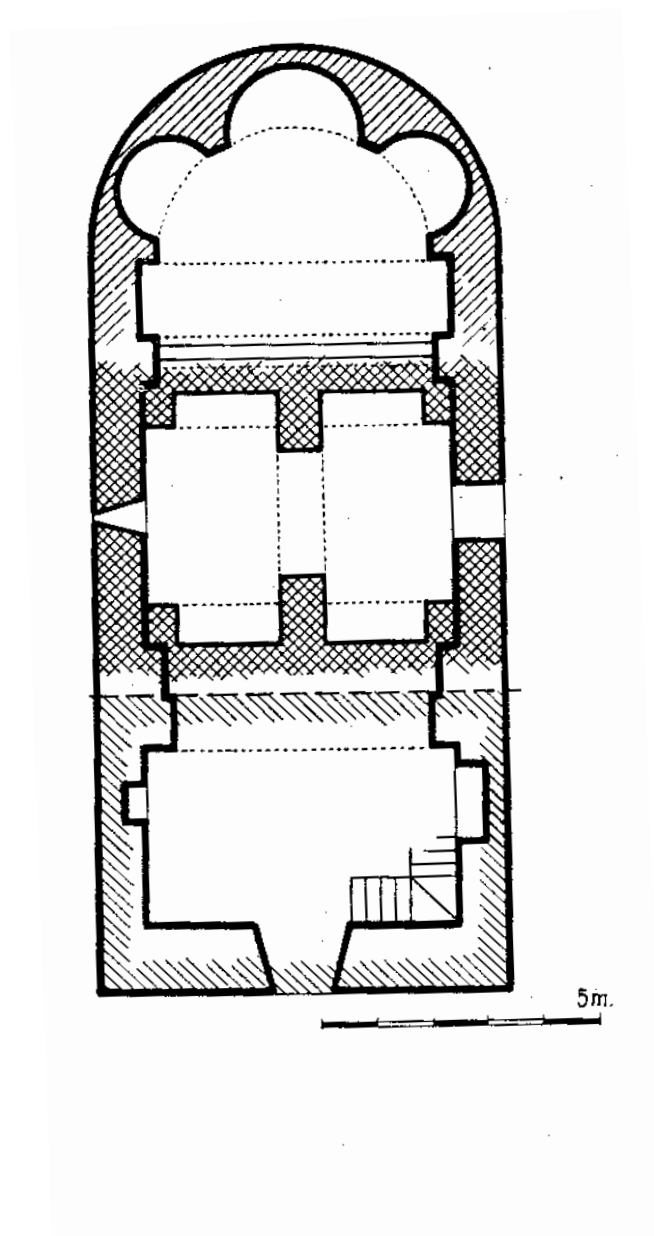

Llegenda

1. Capella de l'antic monestir.
2. Torre.
3. Absis llombard amb afegit de rajoles i espitlleres.
4. Lloc que ocupava l'antic monestir.
5. Cisterna.
6. Porta interior abans del segle XV .
7. Recinte exterior on s'hi col.locaven peces d'artilleria

- (segles XVI al XVIII).
- 8. Porta actual d'accés.
 - 9. Petita finestra.

- 1. Absis
- 2. Porta actual
- 3. Construcció primitiva
- 4. Campanar

Dibuix de la construcció primitiva subterrània.

La llegenda del Diable d'Or

Aquesta llegenda ens remet a l'època en què l'ermita de Sant Pau era un monestir habitat per monjos benedictins. Molt a prop del monestir tenien l'entrada d'un passadís subterrani, fet pels romans, que anava baixant pel turó fins arribar a la platja.

En aquest passadís hi havia, segons explica la llegenda, una cambra secreta en la qual els monjos hi amagaven grans riqueses i entre elles la figura d'un dimoni d'or massís.

Van ser molts els que, moguts per l'afany de riquesa, van intentar trobar l'entrada del passadís però no va ser fins que van començar les obres per construir tres cases on avui hi ha l'entrada del túnel per on passa el tren que es va descobrir una gran gruta. La gent no s'atrevia a endinsar-s'hi perquè els feia por el que hi podien trobar.

Un bon dia un grup de pescadors del poble van fer una juguesca per decidir qui d'ells entraria i els hi va tocar a dos, que sense massa ganes però empesos pel fet de no semblar porucs, van iniciar la seva marxa

cap a l'interior de la gruta amb l'única ajuda d'una torxa per a il·luminar-se.

Després de molta estona, van començar a notar moviment a l'interior que aviat va anar seguit d'uns forts crits que cada cop s'acostaven més fins que van sentir el que deien: la guilla!, la guilla! .

Aquest era un crit d'alarma freqüent a l'època quan algun treballador de pous i mines notava l'olor de gas que podia ràpidament acabar amb la vida d'un home asfixiant-lo.

Quan aquells dos homes van poder recobrar l'alè van explicar als seus companys que a mesura que s'anaven endinsant pel passadís els costava cada cop més de respirar fins que van notar que s'estaven ofegant, la torxa se'ls apagava, i van decidir sortir sense perdre temps.

Ningú més s'atreví a tornar a provar d'entrar a la mina, però el rumor que en el seu interior hi havia un gran tresor i un dimoni d'or va créixer amb insistència.

No eren pocs però, els qui pensaven que els mariners havien trobat aquest tresor i que per no haver de compartir-lo i que la gent tingués por d'entrar a la gruta, van inventar-se la història de la guilla.

Si el van trobar o no, mai ho sabrem, el que si coneixem és la llegenda que ha passat de pares a fills fins avui i els geganters han recollit i n'han fet un gegantó amb la imatge del Dimoni d'Or que solen passejar pel poble els més petits de la colla.

CONEIXEMENT DEL MEDI PROPER

Quan el monestir ho era tot.

VOLS SABER-NE MÉS ?

Visites

Monestir de Sant Pau.
Sant Pol de Mar.

Bibliografia

Almerich i Padró, Paulina – *Una història diferent: Les parròquies del Maresme* – Associació Cultural Vallgorguina- Copisteria Castellà -Mataró, 1996.

Campo i Jordà, Ferran del – *Castells Medievals- Guia del Patrimoni Comarcal 13-* Edicions Brau – Girona, 1998.

Altimira i Puig, Josep M^a i altres- *Guia del romànic de la comarca del Maresme-* Amics de l'art romànic- Mataró, 1982.

Aquest material fotocopiable pretén donar a conèixer aspectes del medi proper de Sant Pol de Mar i pot ésser reproduït per qualsevol mitjà sempre que s'indiqui autoria i procedència. Per a dur-lo a terme hem comptat amb l'ajut econòmic i el suport de la Diputació de Barcelona dins del seu programa Xarxa de Qualitat.

© CEIP SANT PAU
C/Camp Balmanya, s/n
Sant Pol de Mar

Autor : Xavier Roca i Rosell